

ชื่อการศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ รูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรรอบเมืองขนาดเล็ก:
กรณีศึกษาอำเภอเมือง สุโขทัย

ผู้เขียน นางสาวยุพิน ศรีประเสริฐ

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิศาสตร์

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนต์ ญาณเสาร์ ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ประหยัด ปานดี กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อัมภางค์ โปราณานนท์ กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษารูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรรอบเมืองขนาดเล็ก: กรณีศึกษาอำเภอเมือง สุโขทัย มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ 1) ศึกษารูปแบบและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรรอบเมืองสุโขทัย 2) ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรรอบเมืองสุโขทัย และ 3) เพื่อเสนอแบบจำลอง (Model) ของการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรรอบเมืองขนาดเล็ก การศึกษาครั้งนี้มีขอบเขตการศึกษาแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา คือ ช่วงแรกปี พ.ศ. 2518-2526 และช่วงหลังปี พ.ศ. 2526-2536 ใช้วิธีการศึกษาแบบบรรยายเชิงพรรณนา ใช้ภาพถ่ายทางอากาศ และการสำรวจภาคสนาม

ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงแรก ปีพ.ศ. 2518-2526 รูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรมีพื้นที่ส่วนใหญ่ทำนา และทำไร่ การทำสวนมีเพียงเล็กน้อย ช่วงนี้พบว่า การเปลี่ยนแปลงพื้นที่นาลดลงในอัตราต่ำ โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 1.04 ในขณะที่สวนเพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 1.76 ในช่วงหลัง ปีพ.ศ. 2526-2536 รูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรเริ่มมีความเปลี่ยนแปลงมากกว่าในช่วงแรก ลักษณะการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรลดลง โดยมีกระบวนการกลายเป็นเมืองแผ่ขยายรุกล้ำเข้ามาแทนพื้นที่การเกษตร โดยเฉพาะบริเวณริมถนนสายหลัก ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร 2 ประการ คือ 1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย ราคาที่ดินสูงขึ้น ความเจริญเติบโตของเมือง และการสร้างเส้นทางคมนาคม และ 2) ปัจจัยทางพฤติกรรม ประกอบด้วย การตัดสินใจของเกษตรกร แรงจูงใจ และความเสี่ยงต่อการลงทุน ในช่วงนี้ มีความเข้มข้นของการใช้ที่ดินปลูกพืช 2 ครั้ง/ปี

รูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรรอบเมืองสุโขทัย มีส่วนคล้ายคลึงกับแบบจำลองของ ฟอน ทุเนน เฉพาะในเขตการปลูกพืชเขตแรก มีการปลูกพืชผักเหมือนกัน เนื่องจากอยู่ใกล้ตลาด และมีปัจจัยทางกายภาพเป็นตัวกำหนดคือ เมืองตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ มีที่ดินอุดมสมบูรณ์

นอกจากนี้ยังมีส่วนที่คล้ายคลึงกับแบบจำลองของ ชินแคลร์ ในลักษณะของความเป็นเมือง ได้รูกกล้าเข้ามาแทนพื้นที่การเกษตร สำหรับรูปแบบการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรรอบเมืองสุโขทัย มีลักษณะเฉพาะคือ พื้นที่การเกษตรเป็นแนวยาวนานสองฝั่งของแม่น้ำยม ทั้งนี้เนื่องจากมีปัจจัยทางกายภาพเป็นตัวกำหนด

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าน่าจะเป็นแนวทางและมีประโยชน์ต่อผู้สนใจจะศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

Independent Study Title: Patterns of Agricultural Land Use around
Small City: A Case Study of Amphoe Muang
Sukhothai.

Author Miss Yupin Sriprasert

M.S. (Geography) Master of Science in Geography

Examining Committee:

Assistant Prof. Dr. Sanay Yarnasarn Chairman

Associate Prof. Prayad Pandee Member

Assistant Prof. Usdanka Porananond Member

Abstract

Abstract

The purposes of this study, "Patterns of Agricultural Land Use around Small City: A Case Study of Amphoe Muang Sukhothai" were to study the patterns and changes in agricultural land use around Sukhothai, to study the main factors that had an influence on the patterns and changes in agricultural land use around Sukhothai and, to present the land use model for agriculture around small city. This study focused on informations gathered in 2 different time intervals of 2518-2526 (Buddhist Era) and in 2526-2536 (B.E.). The aerial photographs and field survey were employed for the study. Subsequently, the data were descriptively analysed.

It was found that the land use pattern for agricultural purposes during the first interval of 2518-2526 (B.E.) had a small amount land for paddy farming, truck farming and orchard gardening. Moreover, the changes in paddy farming land had decreased at a low level, approximately with the mean of 1.04 percent while the community

land use had increased approximately with the mean of 1.76 percent. The agricultural land use pattern in the latter intervals (i.e. 2526-2536 B.E.) was beginning to have more changes than the former time intervals (i.e. 2518-2526 B.E.). The land use for agricultural purpose was decreasing, having changed itself into urbanization to which had taken the place of agricultural land use. The major changes were the main roads and it was due to the two main factors that had an influences on agricultural land use changes the 2 influencing factors were economic factors and behavioral factors. The economic factors comprised of the rise in the land price, the growth of the city and the construction of transportation route while the behavioural factors consisted of the farmers' decision making, motivation and the risk in capital investment. In this interval, crops were grown twice a year.

The patterns of agricultural land use for Sukhothai resembled to the model of Von-Thünen. In the primary zone cropping, similar crops were grown due to the nearness to the market and having the physical factors as the indicators which were the city's situation was on the river banks, and the fertile land.

Moreover, the land use pattern was also similar to the Sinclair's model in the aspects that the changes into cities had trespassed into and taken the place of agricultural land. The land use pattern for agriculture around maung Sukhothai had a distinguished characteristics i.e. the agricultural land was a long range parallel to the banks of the Yom river and having the physical factors as indicators.

The results of this study were expected to have some benefit and values for those interested in agricultural land use and the organizations concerned in the future.